

LÄS & SKRIV

3/2022

En tidning från Dyslexiförbundet
och Skrivknuten | ÅRGÅNG 24

Porträttet:
**Maxi Svensson
hittar lugnet när
han målar** Sid 14-15

Temat för Dyslexiveckan – Allas rätt till läsning

- Prins Carl Philip delar ut Dyslexipriset Sid 5
- Forma din bokstav på Dyslexidagen Sid 6
- Eleven Saga Löf anmälde Sverige till FN..... Sid 11
- Minister tog emot namninsamling om
Nationella prov..... Sid 4

Prins Carl Philip är Dyslexiförbundets beskyddare
Prinsen ger sitt uttalade stöd för förbundet och förbundets arbete.

Innehåll

Först och främst	Sid 4
Tema: Dyslexiveckan – allas rätt till läsning	
Vad händer under Dyslexiveckan	Sid 5
Dyslexipriset	Sid 5
Dyslexidagen den 6 oktober	Sid 6
Elever får för lite hjälp	Sid 7
Biblioteket kan hjälpa dig	Sid 8
Ge oss längre lånetid	Sid 9
Verktyg för läsning	Sid 10
Nationella prov	
Saga anmälde Sverige till FN	Sid 11
Torbjörns hörna:	
Att lyssna eller läsa	Sid 12
Porträttet:	
Konstnären Maxi Svensson	Sid 14–15
Dyskalkyli	Sid 16–17
Diagnoser överlappar	Sid 18–19
Diagnoser är kusiner	Sid 20–21
Bestiger berg för dyslexin	Sid 22
Rapport om stöd på högskolan	Sid 23
Fråga Skrivknuten	Sid 26
Kongress 2022	Sid 28–29
Förbundsutslag	Sid 30–31

Ledaren: Kampen om att få vara med.

Att kunna läsa tar många för givet. Men alla kan inte. De som har svårt att läsa stängs tyvärr ute från många saker.

Det första man tänker på när man säger läsning är nog böcker. Alla som någon gång i lugn och ro fått uppleva böckernas världar vet att läsning kan vara en fantastisk avkoppling. Alla som genom böckerna tagit del av andras livsöden och känsloliv vet att läsning kan vara magisk.

Men tyvärr är det många som aldrig får uppleva böckernas rika världar. För dem kan läsningen vara en kamp. När jag läser samma mening om och om igen är frustrationen på topp. När jag missar viktiga ord och inte får ihop vad som står, när jag missar ändelser eller när bokstäverna ändrar följd och jag måste gissa mig fram. Då blir läsningen inte avkoppling och någon magi uppstår aldrig. Då är det inte konstigt att man lägger ifrån sig boken och känner sig ledsen.

Jag läste min första skönlitterära bok när jag gick i 8:an. Visst hade jag försökt läsa innan men tragglandet tog mig ingenstans och det blev det aldrig riktigt kul. Läsningen tog mycket tid och kraft, och jag var tvungen att vara envis för att orka. Bara om boken fångade mitt intresse kom jag igenom den. Men jag orkade aldrig läsa mer än en bok per år.

Möjligheten att strömma ljudböcker blev för mig en stor förändring. Idag läser jag (med öronen) en till två böcker i veckan. När jag lyssnar på

böcker kan jag koppla av och försvinna in i bokens magiska värld. Förr var det inte så, då behövde jag snarare koppla av efter att jag hade läst.

Men det är inte bara böcker man måste läsa. Vi behöver läsa hela tiden! På arbetet, museet, bion, i mataffären och kollektivtrafiken utsätts vi för texter. Även korta meddelanden på informationstavlor, innehållsförteckningar, dokument i arbetet eller nyhetstexter ska läsas och förstås. Hur ska jag annars veta vad utställningen på museet handlar om eller om jag kan äta maten utan att bli dålig. Ibland blir jag frustrerad och matt redan innan jag börjat läsa. Dessutom finns alltid rädslan att jag ska läsa fel, missuppfatta innehållet och gå miste om information. Många gånger leder det till att jag struntar i att läsa även om jag egentligen vill.

Samhället behöver bli bättre på att tillgängliggöra texter i vardagen. Det handlar om jämställdhet och att alla har rätt till att kunna ta del av all information. Ytterst är det en fråga om demokrati.

Catrine Folcker,
Förbundsordförande för Dyslexiförbundet.

Redaktionen

Tidningen ges ut av Dyslexiförbundet
Org nr. 857204-1930

Address: Spånga Torgväg 4
163 51 Spånga, 08-665 17 00

E-post: forbundet@dyslexi.org

Redaktionen:
Ester Hedberg, E-post:
ester.hedberg@dyslexi.org
redaktion@dyslexi.org

Ansvarig utgivare:
Ester Hedberg

Antal utgåvor: 4/år

Upplaga: 10.000 ex.

Redaktionsråd: Torbjörn
Lundgren, Ester Hedberg, Sara
Rydin och Helene Kindstedt.

Tryck: Bold Printing Mitt,
Sundsvall

Annonser: Fredrik Skölfman
076-145 09 77
annonser@dyslexi.org

Produktion: Marie Göransson
070-258 45 38
marie.goransson@dyslexi.org

Miljöcertifierade:
Enligt ISO14001.
Cert nr. 1410718
ISSN: 1104-8808

Nästa nummer:
vecka 48 2022

Insänt material: Hör gärna av
dig till redaktionen med
synpunkter och debattinlägg.
Redaktionen ansvarar inte för
insänt och ej beställt material.

Medlemmar kan lyssna på
Läs & Skriv via
medlem.dyslexi.org.

Prenumeration: 265 kr/år.
Rabatter för flera tidningar.
Beställ på förbundskansliet
08-6651700.

Prenumerationsärenden
forbundet@dyslexi.org
Vid utebliven tidning,
adressändring mm,
kontakta förbundskansliet
08-665 17 00.

**I begynnelsen
var ordet, står det.
Men för vissa är
vägen till det
skrivna ordet lång.**

Logos är en samling tester som hjälper dig att kartlägga lässvårigheter och diagnostisera dyslexi hos elever från årskurs två upp till vuxen ålder. Du får även hjälp att skraddarsy pedagogiska åtgärder.

Logos är onlinebaserat och kan köras på PC, Mac och Chromebook. Över 5 000 certifierade specialpedagoger, speciallärare, logoped, pedagoger och psykologer i Skandinavien använder Logos. Logometrica tillhandahåller support vid behov.

Du hittar mer information, teckna en prenumeration och beställa en onlinebaserad certifieringskurs på logometrica.se

Logometrica
- ord för alle

Möte med skolministern

Namnlista om nationella prov överlämnad

Dyslexirörelsen fick äntligen träffa skolminister Lina Axelsson Kihlblom och hennes politiskt sakkunnige Petter Ådahl. Vid mötet överlämnades ett upprop om rättvisa nationella prov som skrivits under av 4 408 personer. Skolministern menar att en lösning kan komma först när proven digitaliseras hösten 2025.

Lina Axelsson Kihlblom har själv dyslexi. Under mötet sa hon att hon förstår att elever med dyslexi tycker att det är svårt att inte få använda sina hjälpmedel under nationella proven i årskurs sex. Hon håller med om att det kan leda till sämre resultat som får vid betygssättningen och att provet kan ge eleven sänkt självkänsla.

– Det är Skolverket som tolkar regelverket. Men vi behöver skruva till systemet så att de nationella proven blir mer rättvisa för elever med funktionsnedsättningar. Vi kommer att jobba för det, säger hon.

Christina Hellman från Svenska Dyslexiföreningen förklarade bakgrunden. Nationella proven i svenska i årskurs sex innehåller en del som ska testa läsflyt. Här ska eleven samtidigt visa sin förmåga att avkoda texten och förstå innehållet. Elever med dyslexi har problem att avkoda och i vardagen får många använda hjälpmedel för att lyssna på text. Men inte på nationella proven. Det gör att eleverna inte får möjlighet att visa att de kan förstå innehållet.

Helene Kindstedt från Dyslexiförbundet berättade om elever som känner sig diskriminerade och att det är anledningen till

Skolministern får namnlistan om nationella prov. Från vänster: Petter Ådahl, Christina Hellman, Helene Kindstedt, Lina Axelsson Kihlblom och Susanna Cederquist.

namninsamlingen. Hon berättade även att man i Norge nyligen har börjat tillåta att elever med dyslexi får använda hjälpmedel under nationella proven.

Skolministern öppnar för att en eventuell lösning skulle kunna komma i samband med digitaliseringen av proven som ska ske hösten 2025.

Susanna Cederquist från En bild av dyslexi menar att tekniken är det minsta problemet. Det finns redan teknik som används på ett säkert sätt. Problemet är Skolverkets förlegade syn på läsning.

Innan mötet avslutas säger skolministern Lina Axelsson Kihlblom att hon vill se en skola som hjälper elever att bygga kunskap från grunden. De grundläggande processerna som till exempel att läsa, skriva och räkna måste få mer tid.

Representanterna från Dyslexirörelsen var eniga om att mötet blev bra, men konstaterar att det nog inte blir någon förändring i den närmaste framtiden.

Text: Ester Hedberg

Bild: Pixelbay

Nya råd om betyg både bra och dåliga

Från och med den första juli gäller nya regler för betygsättning i grund- och gymnasieskolan. Förut kunde ett dåligt resultat på ett moment dra ner hela ämnesbetyget. Men så ska det inte vara längre. Nu får läraren möjlighet att göra en helhetsbedömning av elevens kunskaper. Men för att få det lägsta godkända betyget E måste eleven fortfarande uppfylla samtliga kriterier. Annars blir det ett F, alltså icke godkänt.

För elever som uppfyller betygskriterierna för E eller mer kan råden innebära större möjligheter till högre betyg. För elever som inte klarar alla kriterier innebär det nya betygssystemet ingen förändring.

Om en elev med dyslexi eller dyskalkyli inte kan klara vissa moment på grund av sin funktionsnedsättning kan den så kallade "pysparagrafen" användas.

Det innebär att läraren kan bortse från till exempel stavning i sin betygssättning. "Pysparagrafen" får bara användas om elevens svårigheter finns kvar efter att extraundervisning och stöd sats in.

Text: Ester Hedberg

Bild: Robert Nyberg

Dyslexiveckan 2022 Alla har rätt att läsa!

Årets Dyslexivecka infaller den 3 till 9 oktober. Temat för veckan är "Allas rätt till läsning!" Under Dyslexiveckan vill den svenska dyslexirörelsen slå ett slag för din och alla andras rätt att läsa på det sätt som fungerar bäst. Du kan läsa med ögon, öron eller fingrar. Du kan läsa på papper eller skärm.

Lättläst eller svårläst. Inget sätt är mer rätt än något annat. Det som räknas är att du kan ta till dig innehållet i texten.

Aktuell information om aktiviteter kommer att finnas på www.dyslexi.org/dyslexiveckan.

Under veckan händer många saker, både fysiskt på olika platser och online. Bibliotek, skolor och föreningar ordnar föreläsningar, bokbord och sprider information. Bakom Dyslexiveckan står Dyslexiförbundet, Svenska Dyslexiföreningen, Föräldraföreningen för dyslektiska barn, Svensk biblioteksforening och Läsrörelsen.

Prins Carl Philip delar ut Dyslexipriset

Vem som får årets Dyslexipris avslöjas måndagen den 3 oktober i samband med prisutdelningen på Prins Eugens Waldemarsudde på Djurgården i Stockholm.

Dyslexiförbundets beskyddare Prins Carl Philip kommer att dela ut priset.

Närmare 30 personer har nominerats till priset. Juryn har haft en svår uppgift att välja de tre personer som går vidare till slutnomineringen.

Nationella arrangemang

Måndag den 3/10

Panelssamtal: Allas rätt till läsning – Ny forskning i fokus.
Kl. 13.00 – 13.45. Strömmas via Dyslexiförbundets sida på Facebook.

Prins Carl Philip delar ut Dyslexipriset 2022

Kl. 14.15 – 14.45. Strömmas via Dyslexiförbundets sida på Facebook.

Tisdag den 4/10

Hur blir läsning tillgänglig för alla? Om läsning, talböcker, e-böcker, ljudböcker och tillgänglighet. Webinarium med Myndigheten för tillgängliga medier (MTM)
Kl. 18.30 – 19.30. Anmälan på www.dyslexi.org

Onsdag den 5/10

Elever med läs- och skrivsvårigheter i klassrummet. Hur är det och hur kan det vara? Webinarium med Helene Kindstedt, Dyslexiförbundet och Henrik Ödkvist, Vitec MV.
Kl. 15.00-15.45. Anmälan på www.dyslexi.org

Torsdag den 6/10

Världsdyslexidagen och kampanjen #formadinbokstav på sociala medier. Hela dagen. (Läs mer på sid 6).

Foto: Linda Broström/Kungl. Hovstaterna

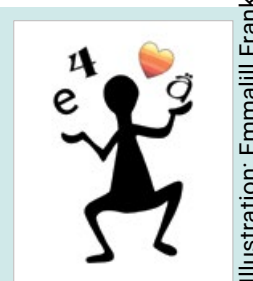
Prins Carl Philip delar ut Dyslexipriset 2022. Den som vill se prisutdelningen kan följa sändningen på vår facebookside. Länk och mer information finns på www.dyslexi.org.

Juryn har beslutat att nominera:

- Helen Ehriander, forskare
- Saga Lööf, elev
- Sara Grill, pedagog

De presenteras närmare

på www.dyslexi.org. Bakom priset står Dyslexiförbundet och Svensk Talteknologi. Syftet med priset är att främja insatser utöver det vanliga som bedöms leda till positiva resultat för personer med dyslexi, dyskalkyli eller andra läs-, skriv- och räknesvårigheter.

Dyslexipriset 2022.

Illustration: Emmalill Frank

Forma din bokstav på Dyslexidagen den 6 oktober

Dyslexidagen infaller under den Europeiska Dyslexiveckan som alltid infaller den första hela veckan i oktober. Dyslexidagen heter på engelska Dyslexia Awareness Day och syftet med dagen är öka medvetenheten om dyslexi. I Sverige firar vi Dyslexidagen på torsdagen.

Varför en kampanj?

I Sverige uppmärksammar vi Dyslexidagen genom kampanjen #formadinbokstav. Vi vill helt enkelt hylla vårt fantastiska alfabet. Kampanjen ska locka alla att leka med

bokstävernas former och ljud. Vi vet att lek med bokstäver och ljud bidrar till att stärka våra barns språkliga förmågor och gör det lättare för dem att lära sig läsa och skriva. Kampanjen är också ett sätt att avdramatisera läs- och skrivsvårigheter.

Hur går det till?

Ta vilket material du vill och forma din favoritbokstav. Fotografera av den eller filma och dela den sedan på sociala medier med hashtaggen #formadinbokstav. Berätta om kampanjen för dina vänner, på barnens förskolor och skolor och på ditt arbete.

Lek och erövra språket.
Bokstäver kan vara knepiga,
ibland står de inte ens stilla.
Brotta ner bokstav för bokstav
och gör dem till dina.
Skratta åt dem. Älska dem.
Steg för steg kan du erövra
språket
och göra det till ditt.
Forma din bokstav nu.
#formadinbokstav

**Delta i kampanjen Forma din bokstav
torsdagen den 6 oktober.**

Forma din bokstav
Fotografera eller filma bokstaven
Dela på Facebook, Twitter och
Instagram.
Använd hashtaggen #formadinbokstav.

Lättlästa nyheter! Beställ på mtm.se/8sidor2022

10 nr
149:–

8 SIDOR
Stort möte om klimatet

8 SIDOR
Guld och världsrekord

Vad handlar det om?

- Birgitta Herkner har forskat på elevers läsförmåga
- Elever med lässvårigheter i årskurs 3 hade fortsatt svårt i årskurs 9
- Nationella provet i årskurs 3 upptäckte inte elevernas lässvårigheter

”Elever med lässvårigheter får för lite hjälp”

112 elever från årskurs tre ingick i Birgitta Herkners forskning av barns läsförmåga. Elva av dessa elever klarade inte av att avkoda en text som var avsedd för åldersgruppen. Ändå hade åtta av dem fått godkänt i läsning på nationella provet.

– Det betyder alltså att nationella provet i trean inte fångar upp elever med svårigheter att avkoda, säger hon.

Det var åtta pojkar i årskurs tre som hade klarat nationella provets lästest, trots att de inte hade en automatiserad ordavkodning. I arbetet med sin doktorsavhandling följde Birgitta Herkner dessa pojkar genom mellan- och högstadiet. I årskurs nio hade eleverna fortfarande problem med sin ordavkodning och att stava, deras läsförståelse var bristfällig och de läste långsamt. Intervjuer med deras föräldrar visade att flera av eleverna hade haft åtgärdsprogram där det stått att eleven behövde träna på att läsa och skriva. Men åtgärdsprogrammen innehöll få detaljer om hur och de såg i stort sett likadana ut år efter år.

– De här eleverna skulle ha behövt specialpedagogisk hjälp tidigt. Istället

växte deras svårigheter i takt med att kraven på läsförmågan ökade, säger hon.

En konsekvens av bristande förmåga att avkoda är att eleven måste lägga sin kraft på själva avkodningen, vilket gör att förståelsen försämras. Eleven halkar efter i skolarbetet och när det blir för jobbigt är det lätt att tappa intresset. I stället för specialpedagogiska insatser fick flera av eleverna i studien en assistent när de kom till högstadiet.

Bristen på specialpedagogiska insatser i skolan är en orsak till problemet. Men varför är det främst pojkar som halkar efter med läsningen, undrade Birgitta Herkner. För att ta reda på det lade hon till en undersökning av förskolebarn i åldrarna fyra till sex år. När hon testade deras språkliga förmåga upptäckte hon inga skillnader mellan pojkar och flickor.

– Det är alltså först i skolan som pojkarna hamnar på efterkälken, säger hon. Det kan ha att göra med att pojkarna behöver mer struktur när de lär sig läsa, kanske behöver de mer av träningen mellan grafem och fonem? Det här hoppas jag att någon annan forskar vidare på i framtiden, säger hon.

Vad ska skolan göra för att förebygga svårigheterna?

– Det viktigaste är att tidigt identifiera

elever som kan få problem men avkodningen och att sätta in specialpedagogiskt stöd. Och att redan i förskolan arbeta medvetet med språket, framför allt i socioekonomiskt utsatta områden och områden med stor invandring.

Eleverna från dessa områden hade sämst resultat i de språktester Birgitta Herkner genomförde.

– Här gäller det att personalen på förskolorna kan sin sak och jobbar med svenska språket hela tiden. Och skolorna ska ha kompetenta lärare med hög lön, säger hon.

Birgitta Herkner lade fram sin doktorsavhandling ”Studier av läsrelaterade språkliga förmågor i förskola och läsutveckling i grundskola” i februari 2022.

Text: Ester Hedberg

Bild: Richard Kilström.

– Skolverket förstår inte att det nationella provet i årskurs tre inte fångar upp elever med svårigheter att avkoda ord, säger Birgitta Herkner.

Vad ska vi göra?

1. Identifiera elever tidigt.
2. Genast sätta in specialpedagogiska resurser.
3. Anställa fler specialpedagoger på varje skola.
4. Färre elever i varje klass.

Vad handlar det om?

- Skolbibliotek och folkbibliotek ska främja läsning.
- Personer med lässvårigheter är en prioriterad grupp.
- Biblioteken ger råd om olika sätt att läsa.

– Om vi ska kunna leva upp till vårt läsfrämjande uppdrag måste biblioteken vara bemannade, säger Jenny Nilsson.

Bild: Elisabeth Ohlson Wallin

Biblioteket kan hjälpa dig att hitta läsglädjen

Du som har läs- och skrivsvårigheter kan vända dig till biblioteket för att få råd om böcker och olika sätt att läsa. Du kan till exempel få hjälp att komma igång med talböcker. Eller att hitta lättläst litteratur som intresserar dig.

– Ett av bibliotekens uppdrag är att främja läsning oavsett hur den går till, säger Jenny Nilsson, utredare på Svensk biblioteksforening.

Bibliotekslagen reglerar bibliotekens uppdrag. Lagen säger att biblioteken ska verka läsfrämjande. Den säger också att personer med funktionsnedsättning som påverkar läsförmågan är en prioriterad målgrupp. Även barn och unga är prioriterade.

– Det betyder alltså att barn med dyslexi är dubbelprioriterade, säger Jenny Nilsson.

För att nå personer med lässvårigheter arbetar biblioteken på olika nivåer. Som enskild individ kan du få skraddarsydda råd. Du kan till exempel få hjälp att komma igång med Legimus, en digital tjänst för talböcker. På gruppnivå ordnar biblioteken bland annat bokprat. Då brukar bibliotekarien presentera texter som kan intressera många, ha olika svårighetsgrad och som även går att lyssna på. Biblioteket ska erbjuda

läsning som passar alla. Enligt Jenny Nilsson är biblioteken en kunskapscentral för tillgänglig läsning.

Skolbiblioteken har enligt bibliotekslagen samma prioriterade målgrupper som folkbiblioteken. Men skolbiblioteken regleras också av skollagen. Enligt den ska alla elever ha tillgång till skolbibliotek som ska stödja elevernas lärande. Tyvärr visar undersökningar att många elever saknar skolbibliotek. Dessutom är många skolbibliotek obemannade. Det är olyckligt menar Jenny Nilsson.

– När alla talar så väl om läsning måste man satsa på bemanning. Det gäller både i skolbiblioteken och på folkbiblioteken. Hur ska vi annars kunna leva upp till det som står i bibliotekslagen? säger hon.

Men varje kommun bestämmer själv hur den lokala biblioteksverksamheten ska se ut. Det är alltså upp till kommunen att avgöra om personaltäthet. Kommunen kan också bestämma om till exempel en mobil biblioteksverksamhet är bättre än flera små filialer.

Den mobila servicen kan se ut på olika sätt. Bokbussen är vanlig. Men det kan också vara uppsökande verksamheter, som bokbilar eller lådcyklar med böcker på torg, stränder, parker och festivaler. Då kan biblioteket nå personer som annars inte använder bibliotekets tjänster.

”Biblioteken kommer” är en annan service som vänder sig till exempelvis äldre eller långtidssjuka. Då levereras låneböckerna hem till dörren. Den som vill låna kan kontakta bibliotekarien via telefon.

– Utvecklingen går snabbt, i synnerhet inom det digitala området. Oavsett det kommer läsfrämjandet fortsätta vara ett av bibliotekens huvuduppdrag. Men om vi ska klara uppdraget måste vi som sagt ha personal som kan guida målgrupperna in i läsningen, säger Jenny Nilsson.

Text: Ester Hedberg

Talbok eller ljudbok

Talböcker är inlästa böcker som produceras på uppdrag av staten och kan bara lånas av personer med lässvårigheter. Ljudböcker är också inlästa böcker, men de produceras kommersiellt av bokförlagen och kan köpas eller lånas på bibliotek av vem som helst.

Lästips

Vill du veta mer om bibliotekslagen och det läsfrämjande arbetet? Svensk biblioteksforening har gett ut två skrifter: För det demokratiska samhällets utveckling – Bibliotekslagen enligt lagstiftaren samt Läsning på gång! De finns på www.biblioteksforeningen.se

Stina Engström: ”Ge oss dyslektiker längre lånetid på böcker!”

Stina Engström älskar att läsa. Hon föredrar att läsa med ögonen framför att lyssna. Men hon har dyslexi och läser därför långsamt. För henne är lånetiden på biblioteksböcker alldeles för kort.

– Jag hinner inte läsa ut boken innan det är dags att lämna tillbaka, säger hon.

På Stadsbiblioteket i Skellefteå är lånetiden för böcker fem veckor och om boken inte är reserverad går den att låna om tre gånger. Nya och populära böcker lånas ut på två veckor.

– Det gör att jag aldrig kan låna något nyutgivet. När jag är med vänner och bekanta och vi pratar ny litteratur vet jag inte vad de pratar om. Jag går inte ens till hyllan med snabb lån – den är inte för mig, säger hon.

När Stina Engström inte hinner läsa ut en bok brukar hon låna om den. Om boken är populär och det finns en kö går inte det. Då är det bara att ställa sig i kö igen.

– Jag gör anteckningar för att komma ihåg vad jag läst. När jag sedan får tillbaka boken efter ett par månader måste jag försöka komma in i texten igen. Det är inte hållbart om man vill ha en läsoplevelse, säger hon.

Stina Engström har berättat om sitt problem på biblioteket. Hon har då blivit rekommenderad att låna talböcker.

– Talböcker är bra för många, men jag behöver läsa vanliga böcker för att hålla igång min läsning. Bibliotekarierna lyssnar på mig och förstår problemet, men verkar inte kunna göra något. Jag tycker ändå att biblioteket skulle kunna göra något, vi har ju bestämt att personer med funktionsnedsättningar ska få

Vad handlar det om?

- Stina Engström läser långsamt.
- Hon vill ha längre lånetid på biblioteksböcker.

likvärdiga förutsättningar. Jag kan ju inte vara ensam om att inte hinna läsa ut böckerna på grund av dyslexi, säger hon.

Stina Engström är förtroendevald oppositionell politiker i Skellefteå kommun.

– Talböcker passar inte mig. Jag behöver läsa annars tappar jag snabbt både teknik och förståelse. För mig är läsningen färskvara, säger Stina Engström.

Bild: Privat

Biblioteket om lånetider

Ulrica Hedsberg är chef för enheten ”Kunskap och bildning” i Skellefteå kommun och ansvarar för delar av stadsbibliotekets verksamhet. Hon berättar att de har fått frågan om längre lånetid för personer med läsnedsättning, men menar att de just nu inte ser hur det skulle gå till.

– Vi har kontaktat andra bibliotek för att höra hur de gör, men ingen verkar ha någon lösning, säger hon.

Hon ser två problem. Det ena är att om några får längre lånetider blir kötiden för alla andra längre. Då måste fler exemplar av boken köpas

in och då blir det mindre pengar kvar från budgeten till andra böcker. Det andra är administrativt.

– Ska en sådan service fungera måste personer med lässvårigheter registreras separat, och det är inte alldeles enkelt. Men det finns förstås alltid möjligheter att göra förändringar, säger Ulrica Hedsberg.

Jenny Nilsson, Svensk

biblioteksforening, förklarar att varje kommun ansvarar för sina egna låneregler. De korta lånen av nya böcker är en slags extra service till våra invånare. Genom att hålla nere lånetiderna får fler möjlighet att låna boken. Jenny Nilsson anser att den som tycker att lånetiden är

för kort ska ta upp frågan med sitt bibliotek. Kanske går det att hitta en lösning.

Text: Ester Hedberg

Tycker du också att lånetiderna är för korta?

Dyslexiförbundet undrar om fler personer med dyslexi skulle låna tryckta böcker på biblioteket om lånetiden vore längre.

Vill du berätta? Mejla i så fall till redaktion@dyslexi.org eller ring 08-665 17 00.

Verktyg som gör läsningen lättare

Många med dyslexi föredrar att ta till sig texter genom att lyssna istället för att läsa traditionellt. Genom tjänsten Legimus erbjuder Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) lån av talböcker till alla med lässvårigheter. Men i vardagen möter vi andra texter som behöver läsas. Då kan det vara enkelt och smidigt med en talsyntes som bygger på OCR-teknik som både kan läsa digitalt och text tryckt på papper. OCR-tekniken omvandlar den tryckta texten till digital text som talsyntesen kan läsa upp.

Här presenterar vi sex läsverktyg som kan vara till hjälp. Priser som anges är ungefärliga och inklusive moms.

AppWriter

Vad är det? Ett läs- och skrivverktyg med talsyntes som läser upp alla sorters texter.

Medföljande markör visar var du är i texten. Du kan anpassa läshastigheten. OCR-teknik. Ordförslag och rättstavning när du skriver. Stödjer Android, iOS, Mac, Windows och Chrome OS.

Prisnivå: 250–500 kronor per år och språk. Säljs framför allt till skolor och kommuner på licens.

OrCam MyReader 2

Vad är det? En liten kamera som fästs med magnet på

glasögonbågen. Den läser upp text med hjälp av OCR-teknik.

Prisnivå: ca 45 000 kr. Det är vanligt att man får verktyget genom Försäkringskassan.

ClaroRead

Vad är det? ClaroRead är en talsyntes som läser upp alla sorters texter. OCR-teknik. Medföljande

markör visar var du är i texten. Programmen fungerar på PC- och Macdatorer, Chromebooks och med webbläsaren Microsoft Edge.

Prisnivå: ClaroRead 500–750 kronor. Det finns även skollicens.

IntoWords

Vad är det? Ett läs- och skrivverktyg med stavningshjälp och

ordförslag. OCR-teknik ger uppläsning av all sorts text. Medföljande markör visar var du är i texten. Programmet stödjer arbete online på Ios och Android, samt Google Chrome och Microsoft Edge. På Windows PC fungerar programmet offline.

Prisnivå: 1500–2000 kronor. Licenspaket för fler användare.

TorTalk

Vad är det? En talsyntes som läser upp både digital och tryckt text.

Fungerar på Mac- och Windowsdatorer, Ios och Android. OCR-teknik. Medföljande markör visar var du är i texten.

Prisnivå: 2000–2500 kronor i engångskostnad eller abonnemang för 50–250 kronor per månad. Appen kostar 10–50 kronor per månad. Det finns paketpriser för flera användare.

Seeing AI

Vad är det? En alldeles ny gratis-app från Microsoft för Iphone/Ipad. Den

läser upp text på svenska, men det går enkelt att välja mellan olika språk. Den saknar medföljande markör. Förutom att läsa text kan appen bland annat läsa av streckkoder, tolka bilder och känna igen människor. Den finns ännu bara för Ios. Laddas ner från Appstore.

Prisnivå: Kostnadsfri

Vill du läsa mer om olika verktyg för att läsa och skriva?

Besök www.dyslexi.org och sök efter "Vår applista".

Text: Sara Rydin

Bild: Privat

Saga Lööf fick inte använda hjälpmedel när hon gjorde nationella provet i Svenska i årskurs 6.

Saga anmälde Sverige till FN

17-åriga Saga Lööf blev diskriminerad i skolan. Därför anmälde hon staten Sverige till en FN-kommitté som övervakar rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Kommittén har accepterat klagomålet och skickat anmälan till Sverige. Staten har nu sex månader på sig att svara.

I fjärde klass får Saga Lööf diagnosen dyslexi. För henne innebär det bland annat att hon bäst tar till sig text genom att lyssna. I skolan har hon uppmuntrats att använda hjälpmedel som talsyntes. Men när det är dags för lästestet under det nationella provet i svenska i sjätte klass får hon inte använda hjälpmedel.

Orsaken är att Skolverket menar att provet inte mäter vad det ska om eleven tar till sig texten genom att lyssna. Men samtidigt hävdar Specialpedagogiska skolmyndigheten och flera läsforskare att "läsa med öronen" ska jämföras med traditionell läsning, precis som punktskrift för personer med synnedsättningar. Utan sina hjälpmedel får Saga Lööf ett sämre

resultat på det nationella provet, som enligt skollagen ska ligga till grund för ämnesbetyget.

Saga Lööf har tidigare anmält sin kommun för diskriminering. Svea hovrätt slog fast att hon missgynnats men anser ändå inte att hon har diskriminerats eftersom kommunen följt Skolverkets instruktioner.

– Det kändes så fel att inte få visa vad jag kunde och att lärarna inte verkade förstå hur ledsen och stressad jag blev över att jag inte blev lyssnad på. Jag vill inte att någon annan ska behöva må så dåligt som jag gjorde då, säger Saga Lööf.

Möjligheterna till upprättelse på nationell nivå är uttömda. Därför har Disability Rights Defenders Sweden, Dyslexiförbundet och Talerättsfonden mot diskriminering hjälpt Saga att anmäla fallet till FN-kommittén som övervakar Funktionsrättskonventionen. Sverige ratificerade konventionen år 2008.

Läs hela pressmeddelandet på www.dyslexi.org

Bild: Pexels

Förslag till ny lag om bättre tillgänglighet

2019 inför EU ett direktiv med krav på att vissa tjänster och produkter ska bli mer tillgängliga för bland annat personer med funktionsnedsättning. Direktivet ska gälla i samtliga EU-länder. Regeringen tillsatte en utredning som undersökte hur genomförandet skulle kunna gå till i Sverige. I slutet av augusti skickade regeringen sitt förslag om ny lag till Lagrådet.

Lagen om tillgänglighet ska börja gälla 28 juni 2025 och omfattar bland annat datorer och operativsystem, bankomater, biljett- och incheckningsmaskiner, TV-utrustning och tjänster för tillgång till audiovisuella medietjänster samt e-böcker och e-läsare.

Källa: Regeringen

Nya skollagen ger lärare rätt att ingripa

Många lärare har tidigare inte vågat ingripa fysiskt när en elev stört ordningen i klassen. De har oroat sig för att bli anmälda till Skolinspektionen. Men från och med augusti har lärarna större befogenheter att ingripa fysiskt. Skollagen har gjort det blivit tydligare. Men lärarens ingrepp får inte vara större än vad situationen kräver, för då kan det betraktas som misshandel eller kränkande behandling.

Källa: Lärarförbundet

Att lyssna eller läsa?

Många av mina vänner sätter likhetstecken mellan att läsa en text och att lyssna till den. De anser sig läsa med öronen. Mina vänner som arbetar på det språkvetenskapliga området protesterar och menar att det är skillnad mellan att lyssna och läsa. Hjärnforskare kan också konstatera att vi delvis använder olika delar av hjärnan när vi läser eller lyssnar. Men skulle Sveriges före detta socialminister Bengt Lindqvist, som var blind, aldrig ha läst en bok?

Man kan närma sig frågan från flera håll. Ordet läsa har sitt ursprung i att plocka och samla. I mitt moderna lexikon nämns tolka, tyda, dechiffrera och ta del av, som synonymer till läsa. Fokus ligger på att jag som läsare måste göra texten till min. Vi läser alltså inte för att det är kul att avkoda ord och bokstäver. Vi läser för att förstå de ord och satser författaren formulerat.

I dyslexisammanhang fokuseras ofta på en oförmåga att snabbt koppla en viss bokstavs utseende till dess ljud. Jag tror att det är riktigt. Det är en väsentlig orsak till att vi som har dyslexi får det jobbigt när vi ska lära oss att läsa. Det behöver vi träna på. Men ganska snart, ska vi även använda oss av det som står i texten. Då måste fokus ändras från bokstäverna, till orden och satserna. Ord låter olika. Satsen får därför sin egen rytm beroende på hur orden fogas samman. Orden har också olika betydelser. Samtidigt tyder många undersökningar på att vår hjärna bearbetar ljud och betydelse parallellt, men skilda från varandra.

Ska man då läsa genom att avkoda bokstäver, eller lyssna till texten?

Jag har genom åren testat det mesta och mitt läsande har förändrats. Moroten har varit suget efter ett innehåll. Mitt intresse för historia fick jag av min lärare på högstadiet. Hon var bra på att berätta. Hon använde sällan läroboken. Hennes berättelser levde och jag ville veta mer. När mina blickar senare, efter skolåren, föll på böcker om vikingar och utgrävningar tog jag mig sakta in i ämnet. I slutet av tonåren fick jag upp ögonen för skönlitteratur. Det var genom boken "Våra författare". På ett luftigt uppslag presenteras en författare. Därefter en kort novell. Min värld vidgades, jag ville trots min låga läshastighet få mer. Då kom talboken väl till pass. För mig öppnade sig de tjocka klassikerna på allvar via öronen. Mitt ordförråd växte och skriftspråkets varierande stilar blev mitt. Efter många

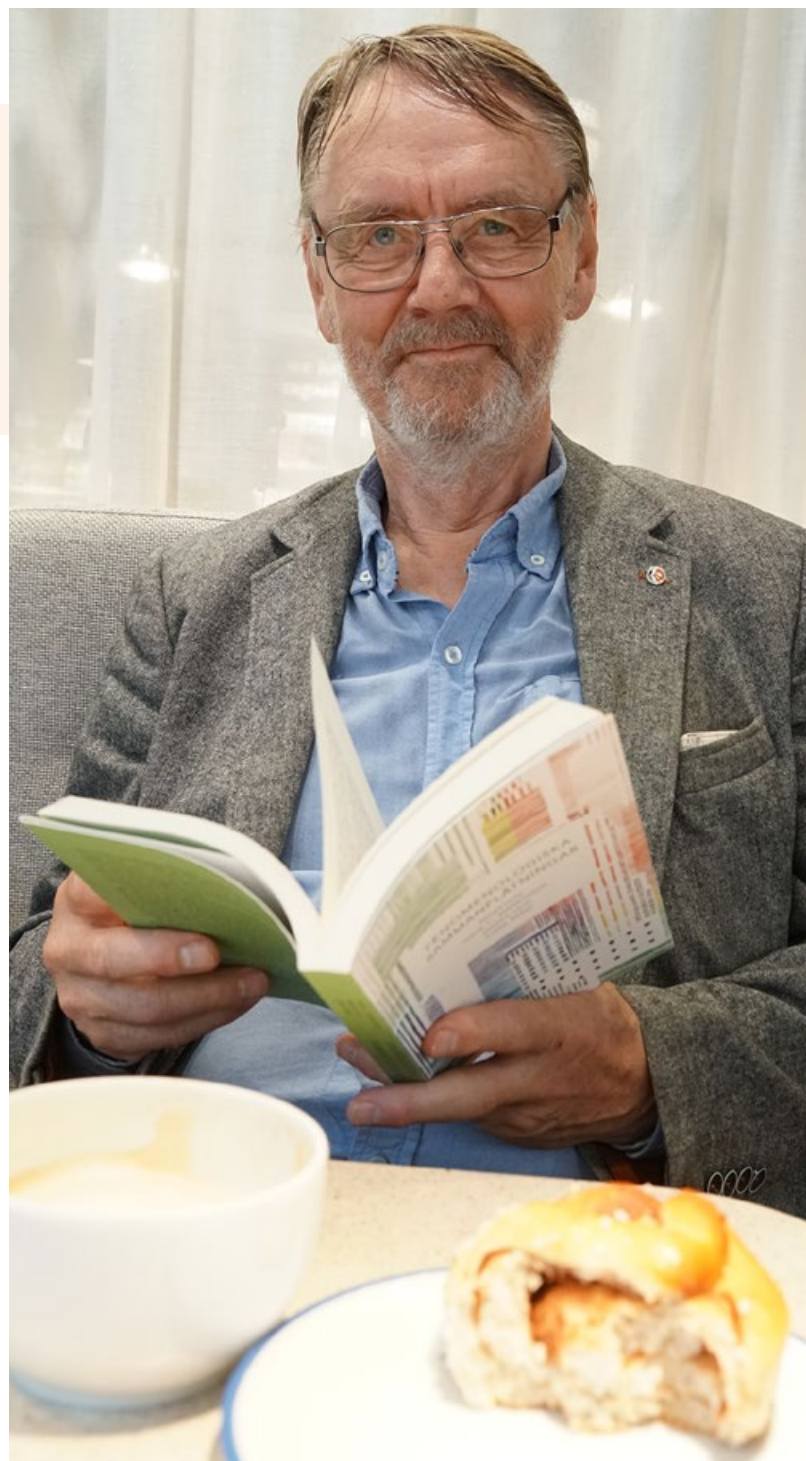

Bild: Ester Hedberg

timmars – ja års – lyssnande återgick jag huvudsakligen till traditionellt läsande. Ofta med pennan i hand. Dit hade jag aldrig kommit, om jag inte ägnat mig åt att lyssna till varierad litteratur.

Mina dyslektiska vänner har olika erfarenheter. Jag vet att många känner igen sig i min resa, där traditionellt läsande på olika sätt kombinerats med lyssnande, vilket i sin tur ändrat deras läsvanor. Andra, har på grund av sina förutsättningar, gjort "läsande med öronen" till sin metod. Gemensamt för oss som läser, trots det stora motståndet, är att vi inte låtit någon utomstående (myndighet eller person) stänga ner vår motor – motivationen.

Var och en har vi, under och långt efter skolans läsundervisning, trampat upp våra egna stigar. Men på vägen har vi också sett allt för många tappa sugen, då de inte getts förutsättningar att ta kommandot över sin egen läsning.

Torbjörn Lundgren

För att klara skolans alla ämnen är det nödvändigt att kunna läsa texter med förståelse

hogrefe.se

Kartläggning och träning av läs- och skrivförmåga

Hogrefe Psykologiförlaget har en lång tradition av att utveckla, anpassa och publicera test och metoder för kartläggning och träning av läs- och skrivförmåga i förskola och skola.

När rätt åtgärder sätts in i rätt tid ges även lässvaga elever möjlighet att tidigt kunna följa med i skolans olika ämnen. Det ger en god grund att stå på för att även långsiktigt nå elevernas utbildningsmål.

I vår e-handel (hogrefe.se) finner du vetenskapligt framtagna metoder för kartläggning och träning av läs- och skrivförmåga i förskola och skola.

 hogrefe

Träna basfärdigheter i matematik

- Ren layout
- Åldersneutrala bilder
- Ingen årskursbeteckning
- Passar också äldre elever

Tre fristående material som kan användas oberoende vilket grundmaterial/huvudläromedel som finns i klassen.

Böckerna passar bra när du vill individualisera undervisningen.

Läs mer på www.askunge.se eller beställ vår katalog!

ASKUNGE
www.askunge.se

Vad handlar det om?

- Maxi Svensson är en uppskattad konstnär
- Han går sista året på gymnasiet
- Han har både dyslexi och dyskalkyli
- I våras fick han betyget D i bild

Jag är en vanlig tonåring också, som gillar att hänga med kompisar, spela basket och datorspel, betonar Maxi.

Maxi Svensson – Målandet är mitt "happy place"

Maxi Svensson gillar att spela dataspel, åka skateboard och gymma. Men mest av allt gillar han att måla. Han är redan en framgångsrik konstnär som säljer tavlor och illustrerar böcker.

Maxi har dyslexi och dyskalkyli och får kämpa hårt för att klara de teoretiska momenten på gymnasiet. Till och med ämnet bild har teoretiska inslag som är svåra.

Maxi bor med sina föräldrar och en bror i Tyresö utanför Stockholm. Han heter egentligen Maximilian och är 17 år gammal. Han har precis börjat sista året på gymnasiet och är en ganska vanlig kille som gillar att hänga med sina kompisar och göra vanliga tonårsgrejer.

Men han är också ovanlig. Dels för att han redan är en hyllad konstnär, dels för att han är så målmedveten. Han var bara åtta år när han bestämde sig för att bli konstnär. Då hade han målat så länge kan kunde minnas, men liksom inte på allvar. Hans kompisar spelade fotboll och hockey efter skolan, men det var ingenting för Maxi. Han ville hellre måla.

– Jag visste redan då att det fanns konstnärer som försörjde sig på att måla tavlor. Jag frågade pappa hur man skulle göra för att bli konstnär. Han sa "måla på bara" och det har jag gjort, säger Maxi.

Själv hävdar han att han som litet barn inte var särskilt bra på att måla, inte bättre än andra barn. Men genom att lägga ner många timmar har han utvecklat sitt målande.

– Jag tror nog att dyslexin och dyskalkylin har förstärkt mitt målande. Konsten är liksom den enklaste vägen för mig eftersom jag varken är bra på siffror eller att skriva rätt, säger han.

Det var i årskurs tre som Maxi fick sin dyslexidiagnos. I förskoleåldern hade han sett fram mot att få börja skolan, men skolan blev snart jobbig. Han hade svårt med koncentrationen och gillade inte att läsa. Under ett kvartssamtal berättade läraren för mamman att hon trodde att Maxi hade dyslexi. Maxi minns bara vagt hur det var när han gick igenom sin utredning.

– Jag minns mest att jag satt i ett rum och att där fanns en massa färger och former, säger han.

Efter diagnosen fick Maxi inlästa texter och började använda rättstavningsprogram. Lite senare blev Maxis räknsvårigheter tydliga och han fick även göra en dyskalkyliutredning.

– I klassen var vi några elever med speciella behov och vi fick gå i väg för att få extra hjälp. Vi fick bland annat intensivträna och det var bra, säger han.

Inför högstadiet bytte Maxi skola. Han fick visserligen extra stöd i sjuan och åttan, men hamnade trots det på efterkälken. I nian fick han gå i en speciell klass med en jättebra lärare. Nu går han sista året på Internationella Engelska Gymnasiet. Han berättar att han inte får särskilt mycket stöd och anpassningar. Det han får är förlängd tid på proven. Han drömmer om att få upplästa prov och att få sitta i ett lugnare rum när det är prov.

– Det går, men det är svårt. Och jag har verkligen inte de betyg jag skulle vilja ha och som jag skulle kunna få om jag fick mer stöd, säger han.

Matten har han gett upp och har valt att läsa samhällskunskap i stället. I specialklassen i nian fick han bra hjälp med matten men då tog han

igen sjuans matematik. På gymnasiet kastades han in i gymnasiematten och den var för avancerad.

– Det enda som känns enkelt med matematiken är geometrin, för där kan jag liksom se hur det ska vara, säger han. Maxi tror inte att lärarna han möter riktigt förstår hur det är att ha dyslexi och dyskalkyli. Han får samma uppgifter som alla andra. Och när han ber om hjälp försöker lärarna förklara men han tycker ändå att det ofta är svårt att förstå.

— Då ger jag upp och gör mitt eget i stället. Det gäller även i bild trots att jag är konstnär. Jag har fått A på mitt fysiska arbete, men bara D i betyg eftersom jag inte uppfyller alla kriterier. De vill att jag ska skriva om min process både innan och efter, men jag har ju allt i huvudet. Det här tar bara en massa energi från mig som har dyslexi.

Men Maxi är inte särskilt orolig. Snart är han klar med skolan och han tror

inte att betygen kommer att vara avgörande för hans del.

– Jag vill plugga vidare inom konsten. Drömmen är att komma in på Royal School of Art i London eller någon liknande och då är inte betygen så viktiga. Där gäller främst arbetsprover. Och arbetsprover har han gott om. Maxi målar i stort sett varje dag, när han är ledig kan det bli sex eller sju timmar. Och när han går i skolan blir det ofta ett par timmar på kvällen. Han har redan sålt flera tavlor och illustrerat böcker.

Ibland blir han trött på målandet och då tar han en paus. Men det blir aldrig långvarigt eftersom han tycker att det bästa sättet är att ta sig igenom en nedgång är att måla.

– När jag målar blir jag lugn, min ångest sätts på paus. Målandet är mitt ”happy place”, säger han.

Maxi Svensson säger att han inte föddes med talang. Han har utvecklat sitt målande tack vare sin viljestyrka.

Maxi har sålt flera tavlor och ser framför sig att konsten ska vara hans levebröd.

Text och bild: Ester Hedberg

Vad handlar det om?

- Den som har oväntat stora räkningsvårigheter kan ha dyskalkyli.
- Runt fem procent av befolkningen uppskattas ha dyskalkyli.
- Många elever med dyskalkyli får fel stöd i skolan.

– Det viktigaste är att man kan hantera vardagsmatten. Skolan behöver se till att eleverna har strategier och verktyg för att klara den, säger Jonas Walfridsson, logoped på Danderyds logopedklinik.

Oväntat svårt med räkningen? – det kan vara dyskalkyli

Tänk dig en elev som är duktig i de flesta skolämnen, men som ständigt misslyckas med matematiken. Och lärare och föräldrar förstår inte varför. I den situationen är det läge att utreda vad svårigheterna beror på.

– Om räkningsvårigheterna är förvånansvärt stora i förhållande till hur eleven presterar i andra ämnen kan det handla om dyskalkyli, säger logoped Jonas Walfridsson.

Jonas Walfridsson arbetar på Logopedkliniken på Danderyds sjukhus strax norr om Stockholm. Han träffar personer som har stora svårigheter med matematiken.

– Men det behöver inte innebära att de har dyskalkyli. För att få diagnosen krävs att man har oväntat svårt med själva räknandet och att vi ser specifika förklaringar till detta. Ibland kan en elev med dyskalkyli ha lättare för den matematik som handlar om mer abstrakt tänkande, säger han.

Räkningen (aritmiken) är grundläggande inom matematiken. För att klara skolmatematiken

förväntas eleven behärska de fyra räknesätten; plus (addition), minus (subtraktion), gånger (multiplikation) och dela (division). Den som inte gör det får ofta problem.

– Många blir missförstådda och anses kanske ha ansträngt sig för lite. En utredning kan ge en större inblick i vad svårigheterna beror på och då blir det lättare för skolan att stödja eleven på rätt sätt, säger Jonas Walfridsson.

En dyskalkyliutredning innehåller många deltester och några av de viktigaste handlar om just räkneförmågan. Utredaren tittar på om räkningen är automatiserad, om till hur stor del svaren är korrekta och om vad personen använder för strategier i enkla beräkningar, till exempel räknar på fingrarna.

Utredningen innehåller också andra delar. Den generella snabbheten och olika minnesfunktioner testas, till exempel är arbetsminnet viktigt för huvudräkning. Vidare undersöks visuell förmåga och rumsuppfattning.

– Vissa har svårt att skilja mellan rättvänt och spegelvänt, eller att visualisera hur något ser ut tredimensionellt. Det är också vanligt

att man har svårt med höger och vänster, och att bedöma avstånd, säger Jonas Walfridsson.

Annat som undersöks är uppfattning av antal, mängd och tal. Kan personen klockan och hur är förmågan att lösa olika problem.

När utredningen är klar bedömer logopeden om det rör sig dyskalkyli. Därefter går logopeden igenom resultaten med patienten och vårdnadshavare om det är en skolelev. Skolan bjuds ofta in.

Jonas Walfridsson brukar i många fall rekommendera skolan att låta eleven använda miniräknare och lathundar. Och att sluta traggla multiplikationstabellen. Det kan ofta vara mer motiverat att träna på logiska resonemang och att arbeta med ord som bär på matematisk innebörd, som större, mindre och yngre.

– Tyvärr krockar elevens behov av att använda hjälpmedel med skolans krav, inte minst på nationella prov. Det är svårt för elever med dyskalkyli att nå målen.

Jonas Walfridsson menar att det finns en hierarki i skolans matematik-

undervisning. För att kunna komma vidare måste eleven behärska föregående moment. Det innebär att elever med dyskalkyli ofta fastnar någonstans på vägen.

– Ibland får man bara ge upp vissa saker och låta eleven använda verktyg och strategier. I samband med betygssättning är det viktigt att använda sig av pysparagrafen.

För att komma in på gymnasiet krävs godkänt betyg i matematik, men många lyckas inte lämna grundskolan med det.

– Jag tänker att man ska kunna komma in på gymnasiet ändå. Man kan vara bra i andra ämnen. De flesta inser själva att de inte kan bli ingenjörer men de måste kunna gå på gymnasiet för att bli något annat, säger han.

Text och bild: Ester Hedberg

Fakta om dyskalkyli

Logopederna i Sverige använder en diagnosmanual som heter ISD10 (inom kort ICD-11). Enligt den beskrivs dyskalkyli som specifika räknesvårigheter. Det samlade forskningsunderlaget visar att mellan 4,3 % och 6,5 % av befolkningen har dyskalkyli. Fortfarande är diagnosen omstridd, framför allt i skolans värld.

Testerna som används i utredning är till stor del normerade. Det betyder att de har genomförts på en större grupp personer för att få fram normalvärden. Resultaten från utredningen jämförs med dessa.

Logopedmottagningen i Danderyd

Här genomförs runt 400 till 500 utredningar om dyskalkyli per år, vilket gör verksamheten till Sveriges största. En utredning tar cirka 5 timmar, oftast uppdelat på två tillfällen. Ungefär 40 procent av de som utreds får diagnosen dyskalkyli. För att få en utredning krävs en remiss. Den kan komma från skolan eller en läkare, men det finns också möjlighet att skriva en egenremiss. För närvarande är väntetiden någonstans mellan sex och tolv månader. Utredningar om dyskalkyli görs även i bland annat Region Skåne. Dyskalkyli utreds också i enstaka kommuner och i privat regi.

skolup

Skolup sätter källkritiken i fokus i klassrummet

Nyhet!

Skolup är ett digitalt verktyg för grundskolan och gymnasiet med fokus på källkritik och insamling av fakta. Verktøget består av tre delar: uppslagsverk, ordbok och mediasök.

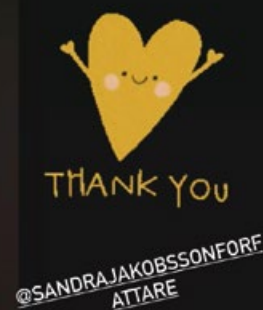
I Skolup finns även en AI-funktion som hjälper eleven med att:

- samla in information
- sammanfatta och förenkla texter
- värdera olika typer av källor.

Det digitala verktyget ger eleven stöd i att öka sin förmåga att ta till sig fakta på ett källkritiskt sätt!

Psst, du kan just nu testa Skolup helt kostnadsfritt i 30 dagar!
Skanna QR-koden eller kontakta info@svensktalteknologi.se

10:31:56 -0:00:00

@sandrajakobssonforfattare

sandrajakobssonforfattare Vill bara tipsa om denna bok. Det är överlagset den bästa självbiografiska bok jag lyssnat på. "När orden inte räcker till" skriven av @staffannordstrand_forfattare

Stort tack för att du valt att skriva denna bok. Den har inspirerat mig att fortsätta kämpa mot mina drömmar.

Vad handlar det om?

Forskaren Jakob Åsberg Johnels talar om hur läs- och skrivsvårigheter kan yttra sig i kombination med andra diagnoser, som till exempel adhd och autism.

Det är väldigt besvärligt att ha lässvårigheter, och kanske ännu besvärligare om man har andra samtidiga svårigheter.

”Vanligt att diagnoser överlappar varandra”

Det är få som uppfyller kriterierna för enbart en diagnos, åtminstone om utredningarna är tillräckligt breda och ordentliga. Det vanligaste är alltså att ha flera olika utmaningar samtidigt. Det säger Jakob Åsberg Johnels, som bland annat forskar om överlappet mellan olika diagnoser.

Jakob Åsberg Johnels arbetar som universitetslektor på Göteborgs universitet. Han får ofta frågan om en person med till exempel adhd, autism eller en språkstörning har lässvårigheter av ett annat slag än den som bara har dyslexi. Och om den personen behöver läshjälp på ett annat sätt.

Kan lässvårigheter bero på att man har myror i byxorna?

– Det snabba svaret på den frågan är att själva ordavkodningssvårigheterna ser ut på samma sätt som för de flesta som ”bara” har dyslexi. Sedan kan man ha andra lässvårigheter än att

bara avkoda långsamt. Läsförståelse till exempel, att förstå ett sammanhang i en text, att hålla uppe koncentrationen, att se den röda tråden i ett resonemang. En del som har till exempel autism eller adhd kan ha enbart svårigheter med läsförståelsen eller så är också ordavkodningen svår, säger Jakob Åsberg Johnels.

Att inte alla diagnoser upptäcks samtidigt beror ofta på att utredningarna utförs i stuprör. Psykiatrin utreder autism eller adhd och logopedier eller specialpedagoger utreder dyslexi. Det är förhållandevis sällan som man får en dyslexidiagnos samtidigt som de andra diagnoserna. Det är ovanligt att de olika utredarna samarbetar.

– Det är väldigt besvärligt att ha lässvårigheter, och kanske ännu besvärligare om man har andra samtidiga svårigheter. Hur det ska gå i skolan hänger så ofta på bemötandet och förståelsen i skolan. Har man autism samtidigt som dyslexi kan man till exempel ha svårt att se vikten med att öva på saker som tar

Jakob Åsberg Johnels, universitetslektor på Göteborgs universitet.

emot och att be om hjälp, säger Jakob Åsberg Johnels.

En del som har autism kombinerat med läs- och skrivsvårigheter kan ha utmaningar i att se hur andra skulle kunna hjälpa dem, och att förstå poängen med assisterande verktyg. För dem blir det extra viktigt att omgivningen är kompetent och hjälpsam, så att de får möjlighet att visa vad de kan.

Att kämpa med något som man inte är så himla bra på, det tycker ingen av oss är kul egentligen, förklarar Jakob Åsberg Johnels. Men vi kan ju behöva göra det ibland. Det där kan vara mer eller mindre lätt för oss, precis som det kan vara mer eller mindre lätt att hantera frustration. Många personer med autism och adhd behöver få

arbetet i skolan förtydligt för sig: varför ska jag göra det här, hur ska jag gå till väga, och hur länge ska jag göra detta, och så vidare? Omgivningen måste jobba med tydliggörande för att motivationen ska öka.

För den som har adhd i kombination med dyslexi kan det ibland vara utmanande att lyssna på text, vilket annars är en vanlig anpassning för elever med dyslexi.

– Det är fortfarande jätteviktigt att man får stöttning i att ta hjälp av uppläst text. Men lärare och andra vuxna bör vara medvetna om att det är ganska krävande för koncentrationen att lyssna på någon som läser upp en text. Dessutom har inläst eller uppläst litteratur ofta en ganska monoton röst. För ett barn med adhd är det lättare att tankarna seglar iväg och man tappar tråden, säger Jakob Åsberg Johnels.

För att ändå klara av att läsa med öronen när koncentrationen sviktar behöver pedagogerna finnas där.

– Eleven behöver pauser och kanske stöttning i att någon kommer förbi och ställer frågor, hjälper eleven att vara lite mer aktiv, kanske rita till, eller sammanfatta innehållet i fem punkter, så att man hålls igång och är vaken. Så att inte tankarna far iväg. Detta måste man förstås anpassa till vad man lyssnar på och hur gammal personen är, säger Jakob Åsberg Johnels.

Text: Marja Beckman

NYHET!

WorldPenScan Go! Digital Skannerpenna som klarar

Textfångst OCR – känner igen 55 skanningspråk: Skanna till fil och få texten uppläst och visad på den inbyggda pekskärmen eller skanna direkt till andra enheter

Skanna, översätt och lyssna: Skanna och få texten översatt och visad på skärmen samt uppläst på det översatta språket

Tvåvägs översättning – polyglott klarar 112 språkvarianter: Tala till pennan på ett språk och få det översatt och skrivet på skärmen samt uppläst på det översatta språket

Tal till text (diktering): Diktera till pennan och få det utskrivet på skärmen. Både text och inspelat ljud kan överföras till andra enheter

Pennan fungerar helt fristående med den inbyggda displayen! eller med Win/ Mac/ iOS/ Android GRATIS APP. Ansluts till Internet med WiFi och till andra enheter med Bluetooth/USB

Exceptionellt mycket funktioner i en mycket behändig storlek

XnX Data AB

Box 6058, 192 06 Sollentuna, Tel: 08-626 71 00
www.xnxdata.se, E-post: info@xnxdata.se

SKOLBIBDAGEN

Höstens viktigaste skolevent!

Den 25 oktober är det dags för Skolbibdagen – ett digitalt heldagsevent för dig som är skolbibliotekarie, lärare, rektor, samordnare eller skolchef.

Årets tema är Likvärdig skola.

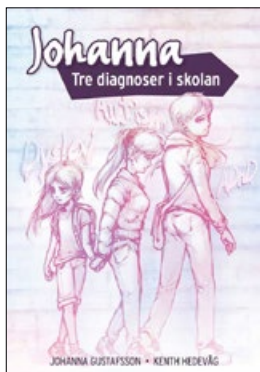
Anmäl dig nu!
Läs mer på btj.se/skolbibdagen

btj

SKOLBIBDAGEN 25 OKTOBER, 2022 – SKOLBIBDAGEN 25 OKTOBER, 2022

Vad handlar det om?

29-åriga Johanna Gustafsson har inte bara dyslexi, utan även adhd och autism, men det dröjde länge innan hon fick alla diagnoserna. Hon har skrivit en bok om sin skoltid och hur hon upplever världen.

Tillsammans med pedagogen Kenth Hedeväg har Johanna skrivit boken *Johanna – tre diagnoser i skolan* och som gavs ut 2020. I boken varvas Kenths texter om stöd och insatser i skolan med Johannas berättelse om sin skoltid.

Diagnoserna är kusiner med varandra

Länge undrade Johanna Gustafsson varför hon fungerade så annorlunda. I åttan fick hon en dyslexidiagnos. Först vid 25 års ålder fick hon veta att hon även hade adhd och autism. Hon upplever att diagnoserna är en sorts kusiner som påminner om varandra.

– **Johanna, du kan** rita på baksidan så stör du inte de andra. Så sa en lärare som delade ut stenciler som klassen skulle läsa. Många år senare, när Johanna skrev en bok om sin skoltid, intervjuade hon några av sina gamla lärare. Några av dem förklarade att de hade saknat kunskap om diagnoser.

Hade du önskat att du hade fått diagnoserna tidigare?

– Ja, det hade varit lättare. Jag har ofta undrat varför jag är långsam och varför det tog så lång tid. Varför säger

jag saker rakt ut, varför måste jag alltid pilla med någonting, varför är jag så rastlös? säger Johanna när vi ses över Zoom.

Redan i tvåan uppmärksammade hennes föräldrar att Johanna hade läs- och skrivsvårigheter, men någon dyslexiutredning gjordes inte då. Lärarna ville avvakta och se om det växte bort. Hon fick viss anpassning. I mellanstadiet fick hon läsa i mindre grupper och i högstadiet fick hon längre tid på proven. Men det hände ofta att hon bara satt av lektionerna och sedan tog igen skolarbetet hemma, där föräldrarna hjälpte till väldigt mycket.

Men hon ville inte använda hjälpmedel som fick henne att sticka ut för mycket från klasskompisarna, som när hon erbjöds att lyssna på text i en stor och gammaldags kassettspelare. Det visade sig också att hon ibland hade svårt att lyssna på inläst text.

– Jag kände: Ska inte hjälpmedlen hjälpa mig att förstå och lära mig sakerna lättare? Men jag ”zonade” bort väldigt mycket, tänkte på annat, var rastlös och var tvungen att pilla med saker. Jag hörde klockorna och elementen och när stolar drogs över golvet, berättar Johanna.

Rasterna var också utmanande. I låg- och mellanstadiet kunde hon undvika sociala situationer genom att spela fotboll på rasterna. Hon har alltid haft ett stort behov av att röra på sig och har tränat fotboll och innebandy.

– Men på högstadiet gick man bara omkring och pratade. Det tyckte jag var svårt, för då måste man hålla reda på vad alla säger. Jag visste inte vad som man skulle prata om och tittade på andra och försökte härma dem.

Sista året i gymnasiet skulle hon skriva ett projektarbete, och valde ämnet dyslexi.

I en av miniföreläsningarna

”11 minuter med Hedevåg” spelar Johanna och Kenth Hedevåg teater mot varandra kring ämnet ”Om diagnoser kunde prata”. Den finns på <https://hedevagpedagogik.se/>

På sin blogg

<https://johannagustafsson.se/blogg/> och instagramkontot @gustafssonj berättar hon om hur hon upplever världen, till exempel att hon ofta tolkar ord bokstavligt.

Logopedmottagning för barn och vuxna

Utredningar med korta väntetider!

Dyslexi

logopeditjanst.se/dyslexi

Dyskalkyli

logopeditjanst.se/dyskalkyli

Läs mer på logopeditjanst.se

– Jag gick till biblioteket och lånade böcker, men tänkte att det här kommer jag aldrig ta mig igenom. Jag kollade på nätet istället och hittade flera dokumentärer om dyslexi som Niklas Hyland hade gjort.

Niklas Hyland, som själv har dyslexi, märkte snart att Johannas frågor handlade om henne själv och sedan dess har hon medverkat i ett par avsnitt av hans dokumentärserie. Och projektarbetet – det fick högsta betyg.

Efter gymnasiet läste Johanna till fritidsledare på en folkhögskola, en skolform som passade henne, även om folkhögskoletiden också innehöll utmaningar. Idag är hon 29 år och arbetar som resurs åt en elev på en skola i hemstaden Jönköping.

– Jag känner igen mig så mycket i eleverna som är i behov av stöd och vill ge dem det som jag inte fick. Jag använder mig mycket av mina egna erfarenheter och vill att eleverna ska slippa känna som jag gjorde i skolan, säger Johanna.

Text: Marja Beckman

Jag använder mycket av mina egna erfarenheter och vill att eleverna ska slippa känna som jag gjorde i skolan

Glosboken hjälper dig i alla ämnen

Digitalt verktyg för dig som vill plugga bättre på ett individuellt, effektivt och roligt sätt.

Smarta läxförhör

Spara både tid och energi med våra själv-rättande läxförhör. Glosboken är ett engagerande övningssystem där föräldern eller läraren kan följa elevens utveckling med hjälp av statistik.

Tillgänglighetsanpassat

Läxförhören kan anpassas efter elevens behov. Glosboken har inbyggda stödfunktioner för elever med t.ex. dyslexi och koncentrationssvårigheter.

Besök vår hemsida för att testa Glosboken gratis!

www.glosboken.se

hej@glosboken.se

Bestiger berg för dyslexin

Daniel Björnsborn bor i Funäsdalen. Sedan flera år tillbaka arrangerar han tävlingar i löpning och skidåkning. Pengar han får in på anmälningsavgifter och gåvor går till Hjärnfonden för forskning om dyslexi. Senaste tävlingen genomfördes i juli och gick ut på att deltagarna skulle springa upp och ner för Funäsberget så många gånger de orkade på 24 timmar.

– Den som klarar 23 varv har bestigit berg motsvarande Mont Everest. Men det här är mycket jobbigare, säger Daniel Björnsborn.

I år var det faktiskt första gången som någon klarade av 23 varv och det var ultralöperskan Yann Hellman. Daniel Björnsborn klarade själv 15 varv. En vältränad motionär brukar klara runt 10 varv. Tävlingen Bestig ett berg är lite annorlunda. Det finns inga

vinnare och priserna lottas ut bland de som deltagit. Det är inte heller någon obligatorisk anmälningsavgift.

– Vi vill att tävlingen ska vara öppen för alla. Men de senaste tre åren har vi tagit ut en frivillig anmälningsavgift och sagt att den ska gå till Hjärnfonden för forskning om dyslexi. I somras fick vi in drygt 5 000 kronor, säger Daniel Björnsborn, som själv har dyslexi.

Nästa tävling är den 28 januari på Funäsberget. Då handlar det om en form av skidalpinism som kallas skimo.

Text: Ester Hedberg

Daniel Björnsborn ordnar tävlingar i löpning och skidåkning till förmån för forskning om dyslexi.

Bild: Privat

Kämpar du eller ditt barn med läsning?

Samsynsproblem kan bidra till svårigheterna

Träna i vår app med VR glasögon

På ett enkelt och roligt sätt tränar du upp din läshastighet!

- 15 minuter per gång
- 4 gånger i veckan
- 12 veckor

Alla som har tränat med oss har blivit bättre!

Samsynsproblem är vanliga tillsammans med dyslexi. Testa dig för samsynsproblem på www.imvilabs.com

Rapport från Dyslexiförbundet: Inte tillräckligt stöd för studenter med dyslexi och dyskalkyli

Många högskolestudenter med dyslexi och dyskalkyli behöver mer och bättre pedagogiskt stöd under sina studier. Det visar en enkät som 81 studenter svarat på. En annan enkät riktad till högskolorna visar att många lärare inte får någon utbildning om läs-, skriv- och räknesvårigheter.

Studenter med funktionsnedsättning kan ha rätt till anpassningar och pedagogiskt stöd under sina studier vid universitet eller högskola. År 2020 fick 10 680 studenter med läs- och skrivsvårigheter särskilt pedagogiskt stöd. Det skriver UKÄ (Universitetskanslersämbetet) i sin årsrapport för 2020. I rapporten finns inga uppgifter för stöd till studenter med dyskalkyli.

Dyslexiförbundet ville ta reda på hur det verkligen ser ut med stödet för studenter med dyslexi och dyskalkyli. Förra hösten skickade förbundet därför ut en enkät till ett 50-tal högskolor och universitet, varav 38 svarade. En annan enkät riktades till studenter och spreds via studentorganisationer, samordnare och sociala medier. 81 studenter svarade och de representerar nästan samtliga universitet och högskolor. Nu släpper Dyslexiförbundet en rapport där resultaten presenteras och analyseras.

Av enkätsvaren kan vi se att de vanligaste stöden är tillgång till talsyntes, anteckningshjälp och förlängd tid på tentamina. 26 av de 38 lärosäten uppger att de kan erbjuda muntlig examination, men av studenterna är det bara tre som säger

sig fått denna typ av anpassning. Många önskar dock att de kunde få det.

Alla med lässvårigheter kan få inläst kurslitteratur. Biblioteket på lärosätet kan hjälpa studenten att registrera sig för att läsa talböcker via tjänsten Legimus och även hjälp att beställa kurslitteratur som behövs under utbildningen. Några studenter skriver att det tar för lång tid att få kurslitteraturen inläst. Dessutom, om boken redan finns inläst är det inte alltid den senaste versionen.

Läs hela rapporten på www.dyslexi.org/hogskolerapport

Text: Ester Hedberg

Grafisk roman som berör och ger tröst

Prisade Anna Sundström Lindmark och Elisabeth Widmark är aktuella med **Vera vem?**, en grafisk ungdomsroman som öppnar upp för samtal och reflektion om mobbing och ensamhet på högstadiet.

Barnrättsorganisationen **Friends** har tagit fram ett lärarstöd för dig som vill använda boken i ditt klassrum.

BOKFÖRLAGET HEDVIG – LÄTTARE LÄSNING FÖR BARN OCH VUXNA

 bokforlagethedvig

 hej@bokforlagethedvig.se

Lyssna på!

Dyssepodden.se

Under sommaren har Dyssepodden släppt ytterligare ett par avsnitt. I avsnitt 56 pratar Alma och Fanny om assisterande teknik med Henrik Karlsson och Johanna Kristensson från företaget Oribi som bland annat tagit fram rättstavningsverktygen

Stava Rex och Spell Right. I avsnitt 57 talar Alma och Fanny med Pia Salming som har dyslexi och som bestämde sig för att plugga till polis. Dyssepodden.se

Älskade dyslexi – en samtalsserie

Prinsparets stiftelse och Storytel har gett ut en samtalsserie om dyslexi. I nio avsnitt träffar skådespelaren Eva Röse olika kända gäster med dyslexi. Du hittar serien på Prinsparetsstiftelse.se.

Podden Barnpsykologerna

Avsnitt 89 släpptes förra hösten och handlade om dyslexi. Psykologerna Lars Klintwall och Liv Svirsky bjöd in logoped Anna Fabiansson. De samtalar om vad dyslexi är, hur en utredning går till och vad man gör när barnet fått en diagnos.

Boktips:

Bokserie för lågstadiet:

Kompis-gänget

Av: Sylvaine Jaoui

Översättare: Johanna Brock

Förlag: Hegas

Form: Tryckt bok

I fyra böcker får läsaren möta ett gäng barn som både bor i samma hus och går i samma klass. Tillsammans löser de problem, som till exempel när de blir bråk då halva klassen inte vill läsa och andra halvan vill läsa. Böckerna innehåller många bilder och texterna är korta.

Ny bok:

Nå fler med dina texter

Av: Ylva Bjelle

Förlag: Lava

Form: Tryckt bok, e-bok och talbok på Legimus

Ylva Bjelle har länge ägnat sig åt klarspråk, lättläst och journalistik. Hon har bland annat under en period varit redaktör för tidningen Läs&Skriv. Hon har tidigare också

skapat ett utbildningsmaterial för politiker som vill tala begripligt. I boken ger hon tips och exempel på hur texter kan bli begripligare för fler. Hon berättar också varför det är viktigt.

Ny bok:

Skriv lättläst – En handbok för dig som vill bli förstådd

Av: Moa Candil och Bengt Fredrikson

Förlag: LL-förlaget

Form: Tryckt

Vill du lära dig mer om hur du skriver så att fler kan förstå. Den här boken ger dig råd och exempel på hur det ska gå till. Författarna är även journalister på den lättlästa tidningen 8-sidor.

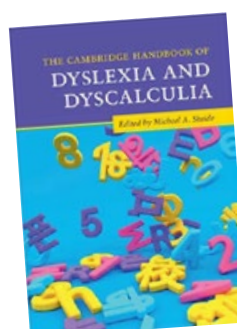
Ny bok:

Studiestrategier i gymnasiet

Av: Diana Storvik och Heidi Wåxberg

Förlag: Natur och kultur

Den här boken innehåller konkreta tips på verktyg och strategier som kan hjälpa gymnasieelever att planera, organisera och genomföra sina studier. Författarna diskuterar specialpedagogiska stödinsatser på gymnasiet, hänvisar till läs- och skrivverktyg och ger råd och exempel på hur olika arbeten kan läggas upp. Strategierna gynnar alla, men kanske främst elever i behov av särskilt stöd.

Ny bok (på engelska):

The Cambridge handbook of Dyslexia and Dyscalculia

Redaktör: Michael A. Skeide

Förlag: Cambridge University Press

Form: Tryckt bok och e-bok

Ledande forskare från olika vetenskapliga fält svarar på frågor om dyslexi och dyskalkyli. Boken tar upp forskning inom allt från genetic, miljö och kognition till förebyggande insatser, åtgärder och undervisning. Boken är på mer än 700 sidor och uppdelad i tio avsnitt.

– Jag träffade så många fantastiska människor under min gräsklipparresa, säger Staffan Nordstrand.

Den 23 november ordnar Dyslexiförbundet och författaren Staffan Nordstrand ett webinarium om dyslexi, författarskap och kanske om motorgräsklippare.

Åkte gräsklippare i 23 dagar – för att uppmärksamma dyslexi

Staffan Nordstrand ville ge dyslexin ett ansikte. Därför bestämde han sig för att åka motorgräsklippare genom Sverige. Under färden stannade han till vid skolor, bibliotek och andra platser där han föreläste om dyslexi. Resan startades i byn Mauno i Norrbotten den 25 april och avslutades i Smygehuk i Skåne den 28 maj. Under resan passade Staffan Nordstrand på att presentera sin senaste bok "Boken om Lars". Vi skrev om boken och hans resa i Läs&Skriv nr 2 2022.

UPPTÄCK KODEX

Ett unikt och effektivt verktyg för elever med läs- och skrivsvårigheter

- Ålders- och skolformsneutralt
- Multisensoriskt
- Instruktionsfilmer
- Manual, övningar, spelplaner, tavel- och ordkort, läslistor samt filmer

För mer info: kodex.nu

Produktionsstöd för detta läromedel har erhållits av Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM)

Hitta både styrkor och svårigheter

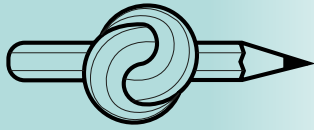
Fonologia är ett individualtest som är baserat på den senaste forskningen kring dyslexi.

Testa gratis på fonologia.se

Fonologia

Testet genomförs med en iPad och kartlägger de fonologiska färdigheter som kan orsaka svårigheter hos testpersonen. Fonologia ger bra förutsättningar för fortsatt arbete med läs- och skrivutvecklingen. De gröna fälten visar elevens svårigheter, och – mycket viktigt – övriga fält visar elevens styrkor!

Kontakta Helene Kindstedt
Rådgivare på Skrivknuten
Kontakta Helene på Skrivknuten:
skrivknuten@dyslexi.org eller
073 415 77 88

Fråga Skrivknuten

Påverkas arbetsminnet av min dyslexi eller dyskalkyli?

Svar: Många med dyslexi eller dyskalkyli har ett nedsatt arbetsminne. Det är ett minnessystem som vi använder när vi ska hålla information i huvudet en kort stund, samtidigt som vi bearbetar informationen. Det gör man till exempel när man läser eller räknar.

Arbetsminnet kallas också ibland för korttidsminnet. Den som har nedsatt arbetsminne får kämpa extra mycket vid läsning och räkning, och många upplever utmattning och att deras energi tar slut. Arbetsminnet har ett begränsat utrymme, medan långtidsminnet däremot har massor av plats.

Lagring i långtidsminnet

För att matematiken ska flyta på behöver vissa moment "automatiseras". Det gäller till exempel multiplikationstabellen. Om den finns lagrad i

långtidsminnet är det lätt att ta fram informationen när den behövs. Talens förhållanden ska inte komma som en nyhet varje gång man möter dem. Ett sätt att flytta över information från korttidsminnet till långtidsminnet är repetition. Andra sätt är att organisera kunskapen i olika mönster. Rim och ramsor kan vara sådana mönster, men också olika typer av bilder.

Barn med nedsatt arbetsminne

Nedsatt arbetsminne behöver inte betyda att det inte går att komma vidare till högre studier. Det har heller inget med logiskt tänkande att göra. Men det är viktigt att barn med nedsatt arbetsminne möts av en skola med kompetenta lärare och speciallärare som kan arbeta med automatisering, strategier och verktyg för att kompensera och underlätta.

För personer med dyslexi är det de delar i arbetsminnet som hanterar ljud (det fonologiska systemet) som fungerar långsammare. För dem kan läsningen underlättas om de får lyssna på en text. Elever med nedsatt arbetsminne och i synnerhet dyskalkyli kan behöva få använda formelmallar, lathundar, miniräknare, checklistor och annat som kan underlätta i matematiken.

Det finns olika strategier för att träna och kompensera ett nedsatt arbetsminne. Att knyta fakta till bilder kan fungera för en del. Vårt arvsfondsprojekt Plugga Med Bilder arbetar utifrån den metoden.

Källa: Skrivknuten och SPSM

Bra möten i Almedalen

Dyslexiförbundet var på plats i Almedalen. Det blev många möten med så väl organisationer som företag och samarbetspartner.

Vi träffade bland andra

Logopedförbundet och pratade om hur vi kan samverka och göra gott. Vi diskuterade också förutsättningarna för att få göra dyslexiutredning. Vi är överens om att det inte ska spela någon roll var i landet du bor, vilka förutsättningar du har eller vilken skola du går på. Behöver du få en dyslexiutredning ska du få den gjord inom rimlig tid och i den region du bor.

Mellan alla möten lyssnade vi på flera intressanta föredrag. Vi lärde oss bland annat mer om våra skolelever är redo att skriva digitala nationella prov, vad ungdomar anser om mobilförbud i skolan och vad som kan göras åt social isolering och problematisk skolfrånvaro.

Text: Fredrik Sköfman och Helene Kindstedt

Logopedförbundets vice ordförande Kajsa Söderhielm, Fredrik Sköfman och Helene Kindstedt Dyslexiförbundet, Logopedförbundets ordförande Kerstin Wiström.

Vi stödjer Dyslexiförbundet

Tack för att ni är Dyslexiförbundets
samarbetspartner. Med ert stöd kan vi fortsätta
att göra vardagen enklare för alla som har
svårt att läsa, skriva och räkna.

Svensk
Talteknologi

IFMETALL

iris

Oribi

TRELSON
Assessment

VITEC
mv

Wizkids

Lexplore

ReadSpeaker

RESLY

Kongress 2022: Nu bestämmer vi om framtiden

Den 22 till 23 oktober är det kongress i Malmö. Kongressen är Dyslexiförbundets högsta beslutande organ. Den hålls vart tredje år.

Under kongressdagarna drar vi upp riktlinjerna för de närmaste tre årens verksamhet, bestämma vilka frågor som ska prioriteras och rösta om motioner och propositioner. Styrelsen berättar också om verksamheten som bedrivits sedan den senaste kongressen. Sist men inte minst ska kongressen välja styrelse för de kommande tre åren. När kongressen avslutas håller den nya förbundsstyrelsen sitt första möte.

Till kongressen i Malmö den 22–23 oktober kommer drygt 50 ombud från olika distrikt. På plats är även förbundsstyrelsen, våra revisorer samt

Bild: Ester Hedberg

personal från vårt kansli. För dig som inte kan närvara men ändå är intresserad av vad som händer videosänder vi kongressen i realtid på Dyslexiförbundets facebookside. Det kommer att finnas en länk från vår webbplats www.dyslexi.org.

Kongressen är Dyslexiförbundets högsta beslutande organ. Bilden är från en omröstning under kongressen 2016.

Nya svenska Trugs

Trugs kortspel för lästräning – nu i utökad version. 20 roliga spel!

- Spelkort
- Ord av ökande svårighetsgrad
- Fyra kortspel i fem nivåer
- Lådan innehåller 550 kort

Att spela Trugs är ett effektivt och roligt sätt att arbeta med läsningens grunder oavsett elevens ålder.

Spelen passar lika bra i skolan, på fritids som hemma.

Nya svenska Trugs av fil.lic Ingrid Häggström och leg. logoped Astrid Frylmark

Fler lässpel

Omaka par

Memospel. Leta efter ordpar med gemensamt rotmorfem. Tre olika spel med 48 kort i varje.

Ordfamiljer

Kortspel. Samla substantiv, adjektiv och verb i olika böjningsformer. Tre kortlekar med 52 spelkort i varje.

- Spelen passar den som har knäckt den alfabetiska koden
- Spelen ger rolig mängdträning av läsning
- Spelarna får förståelse för hur språket är uppbyggt
- Spelen passar lika bra i skolan, på fritids som hemma.

Spelen finns i våra webbutiker bornholmsmodellen.se och ordaf.se

Presentation av nominerade till FS

Dyslexiförbundets förbundsstyrelse (FS) består av sju ordinarie ledamöter och tre suppleanter. Styrelsen väljs i samband med kongressen vart tredje år. Styrelsens uppdrag är att leda förbundet mellan kongresserna, ansvara för förbundets ekonomi samt fatta beslut om verksamhet, intressepolitiska aktiviteter och ekonomiska frågor. FS är tillsammans med kanslichef ansvarig för anställd kanslipersonal.

Valberedningen föreslår lämpliga kandidater till FS. När valberedningen gör sitt urval bör den ta hänsyn till kriterier som ålder, genus, geografisk spridning, erfarenheter och intresseområden.

Valberedningen utses under kongressen. Den här gången har valberedningen bestått av Kjell-Åke Eriksson (sammanställande, Västra Götaland), Ingrid Andersson (Skåne), Petra Forsgard (Uppsala Län), Peter Karlsson Ingelund (Norrbotten) och Gert Andersson (Örebro län) som lämnade sitt uppdrag den 24 augusti

**Ordförande (förlängt)
Catrine Folcker, Västra Götaland**

Jag har arbetat aktivt i styrelser på olika nivåer i förbundet sedan 1998.

Vid kongressen 2010 blev jag invald i

förbundsstyrelsen och har under åren haft lite olika roller. Sista året som förbundsordförande. Viktiga frågor är en likvärdig skola samt rätten till hjälpmedel genom hela livet.

Bild: privat

**Vice ordförande
Hari Åman, Västmanland**

Att ha Dyslexi, dyskalkyli och andra funktionsnedsättningar är inget som människor har valt som en livsstil.

Därför vill jag verka för att alla med funktionsnedsättning ska kunna leva på lika villkor som alla andra. Det ska inte kosta mer att leva bara för att man har en funktionsnedsättning.

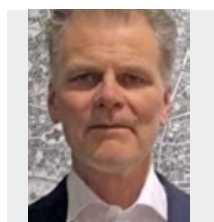

Bild: privat

**Ekonomiansvarig
Veronica Ledin, Stockholm**

Jag vill vara en del av dyslexirörelsens arbete. Vi ska inte behöva

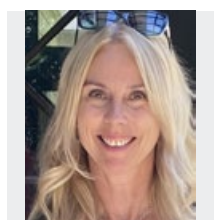

Bild: privat

uppfinna hjulet gång på gång. Kunskapen om dyslexi och dyskalkyli ska föras från skola till universitet och vidare ut i arbetslivet. Genom mitt barn har jag fått inblick i skolans värld. Nu befinner jag mig själv på universitetsnivå och får inblick där. Studenter och elever får olika stöd beroende på var de bor. Jag vill verka för att alla ska få samma förutsättningar.

**Ledamot (förlängt)
Joakim Uppsäll-Sjögren, Skåne**

Jag har varit aktiv inom Funktionshinderrörelsen i cirka 35 år, varav drygt 20 år inom Dyslexiförbundet.

Jag har förmånen att jobba som tillgänglighetsspecialist inom skolan. Min uppgift är att se till att elever med funktionsnedsättningar får förutsättningar att klara sina studier. Jag har även en del nationella och internationella uppdrag.

Bild: Ola Sandén

**Ledamot
Torbjörn Lundgren, Stockholm**

Jag vill förändra världen så att den passar för oss alla. Det kan man göra genom att tala, berätta, skriva och driva projekt tillsammans med likasinnade. Under hela 1990-talet satt jag i förbundsstyrelsen. Jag var sakkunnig i Dyslexikampanjen 1996–97. Jag har tagit initiativ till och arbetat i många av förbundets projekt. Jag har föreläst och skrivit böcker om språket, dyslexin och funktionshinder där mina och mina vänners erfarenheter av dyslexi varit vägledande. Jag skriver också regelbundet krönikor i Läs & Skriv.

Bild: Ester Hedberg

**Ledamot
Gert Andersson, Örebro**

Jag är ordförande i Dyslexiförbundet Örebro län sedan 10 år. Jag vill att alla elever i nian ska få gymnasiekompetens.

Idag saknar mellan 15 och 25 % den kompetensen. Dyslexiförbundet behöver bli "tuffare", bilda opinion och synas mer i media. Vi behöver intressera oss för kombinationen dyslexi och ADHD. Jag var tidigare styrelsemedlem i Riksförbundet Attention. Jag brukar föreläsa om ADHD och dyslexi.

Bild: privat

**Ledamot
Inger Rålenius, Stockholm**

Jag har arbetat som rådgivare och kurator på Dyslexiförbundet

Skrivknuten i över 25 år. I januari 2021 gick jag i pension och har sedan dess arbetat ideellt i förbundet. För närvarande är jag suppleant i förbundsstyrelsen och ordförande i Stockholms lokalförening. Våra föreningar och distrikt är oerhört viktiga och

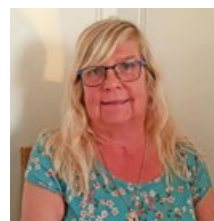

Bild: privat

jag försöker stödja deras arbeten. Vi som har dyslexi eller dyskalkyli ska kunna leva våra liv på jämlika villkor och känna oss stolta.

**Suppleant
Pernilla Söderberg-Juhlander, Växjö**

Jag är adjunkt och doktorand på Linnéuniversitetet, rektor för Edsele skola, vice ordförande European Dyslexia Association och suppleant i Svenska dyslexiföreningens styrelse. Jag forskar på läsinlärning, ordavkodning och läs- och skrivsvårigheter. Jag intresserar mig också för allas människors lika värde och rätt till utveckling och lärande. Vi måste utveckla och ta tillvara på kunskap som gör skillnad för individer med läs- och skrivsvårigheter. Jag ser fram emot att driva dessa frågor tillsammans med er.

Bild: privat

**Suppleant
Ulrika Ekman, Västmanland**

När jag fick min dyslexidiagnos vid 25 års ålder gick jag med i Dyslexiförbundet. Jag har arbetat med dyslexifrågor och varit med i Dyslexiförbundet sedan dess. Jag är utbildad lärare och dyslexikonsult och arbetar som lärare i fritidshem och som resurs. Jag sprider information om dyslexi och dyskalkyli, vad man har för rättigheter, olika strategier, digitala verktyg och hjälpmedel. Dyslexi är min hjärtefråga.

Bild: privat

**Suppleant
Bengt Westling, Norrbotten**

Jag har varit ordförande för Dyslexiförbundet Norrbotten i sex år och har tidigare arbetat med förbundets projekt Orden på jobbet. Jag har egen erfarenhet av ADHD och dyslexi och vet att det är vanligt. Jag brukar föreläsa om det. Jag är mycket intresserad av att samarbeta med kriminalvården. Idag informerar jag om ADHD och dyslexi på häktet och anstalten i Luleå, och ser att många intagna har båda delarna. Jag berättar om Legimus och har fått anstalten att köpa in körkortsteorin som ljudböcker. Jag brinner för att alla med dyslexi ska få hjälpmedel.

Bild: privat

**Revisorer:
Inga-Lill Molin (Västra Götaland)
Eva Hägerstrand (Stockholm)**

Övriga som blivit nominerade:
Catrin Söderman (Stockholm)
Rebecca Juhlin (Västmanland)
Monika Healiv (Stockholm)
Ingeborg Balhuizen (Skåne)
Aland Cederlind (Stockholm)

Catrine Folcker
och Elona Blomqvist.

Dyslexiförbundet på Halmstad Sports Car Event

Halmstad Sports Car Event (HSCE) är ett årligt event för alla som älskar sportbilar, racing-bilar och specialbilar med mera. HSCE väljer varje år ut vissa förmånstagare och i år är Dyslexiförbundet en av dem. Eventet hölls den 16 juli i Halmstad, Catrine Folcker och Elona Blomqvist från förbundsstyrelsen var på plats för att sprida kunskap. Catrine deltog i invigningen av eventet och presenterade förbundet på stora scenen.

Text: Rio Hellgen

Händelse	När och var	Info/anmälan/arrangör
Föreläsning om tjänsten Kivra	Digitalt 22 september Kl. 18.30–19.30	För alla. Kivra i samarbete med Dyslexiförbundet. Du anmäler dig via hemsidan www.dyslexi.org .
Bokmässan	Svenska mässan Göteborg 22 – 25 september	Dyslexiförbundet finns på plats i egen monter.
Föreläsning om tjänsten Kivra	Digitalt 27 september Kl. 18.30– 19.30	För alla. Kivra i samarbete med Dyslexiförbundet. Du anmäler dig via hemsidan www.dyslexi.org .
Europeiska Dyslexiveckan 2022 – Allas rätt till läsning Seminarier, workshops och mycket annat	Digitalt/fysiskt på olika platser 3 – 9 oktober	Dyslexirörelsen mfl arrangerar. Läs mer på sid 5 till 7. För aktuellt program se www.dyslexi.org
Workshop Kivra	Digitalt 15 oktober Kl. 10.00 –11.00	Enbart medlemmar. Kivra i samarbete med Dyslexiförbundet. Du anmäler dig via hemsidan www.dyslexi.org .
Specialpedagogiska perspektiv på skrivinläringen	Webbutbildning 19 oktober Halvdag e.m	Svenska Dyslexiföreningen: Föreläsare: Åsa Wengelin, Ulrika Örtendal och Ulrika Arvidsson. www.dyslexiforeningen.se ; info@dyslexiforeningen.se
Förebygg, upptäck och sätt in åtgärder vid läs- och skrivsvårigheter	Webbutbildning 5 dagar hösten Halvdagar e.m.	Föreläsare: Christina Hellman, Ingrid Häggström, Inger Fridolfsson, Kerstin Hyrefelt, Elisabeth Marx, Anna Refor och Eva Sundberg www.dyslexiforeningen.se ; info@dyslexiforeningen.se
Dyslexiförbundets kongress 2022.	Hyllie 22 – 23 oktober	För ombud i distrikten, förbundsstyrelsen och förbundets revisorer. Kongressen streamas på Facebook.
Skolbibdagen 2022 Tema Likvärdig skola	Digitalt 25 oktober Riktat till skolpersonal	Läs mer och anmäl dig på www.btj.se/skolbibliotek/skolbibdagen
Jubileumskonferens Svenska Daisykonsortiet fyller 20 år	Digitalt / fysiskt i Malmö 17 november	Svenska Daisykonsortiet Läs mer på www.lyyti.fi/reg/SvenskaDaisykonsortiet
Författaren Staffan Nordstrand föreläser om sin dyslexi och om "Boken om Lars".	Digitalt/fysiskt i Spånga 23 november Kl. 18.30	Dyslexiförbundet i samarbete med Staffan Nordstrand Mer information kommer på www.dyslexi.org
Birgitta Herkner föreläser om vikten av tidig identifiering för framgångsrik läs- och skrivutveckling.	ABF-huset Sveavägen Stockholm 23 november Kl. 18.00–19.30	Svenska Dyslexiföreningen. Läs mer på www.dyslexiforeningen.se/region-storstockholm

Ulrika Ekman, Magdalena Tillenius och Börje Ekman.

Föreningen Västmanland på Salamässan

Den 26 till 28 augusti var Dyslexiförbundet i Västmanland på plats under Salamässan, som är en mötesplats för invånare, näringsliv och kommun. Under dagarna spred föreningen information om dyslexi, dyskalkyli, appar, hjälpmedel och strategier.

Text: Rio Hellgren

Kunskapsbanken är i gång

Kunskapsbanken är en grupp medlemmar som tidigare varit aktiva i förbundet. Deras värdefulla erfarenheter och kunskaper är något som förbundet vill ta tillvara på. Gruppen startades framför allt för att fungera som en resurs för förbundsstyrelsen och kansliet. Gruppen lyfter aktuella sakfrågor. Hittills har mötena handlat om diagnostisering av dyslexi och benämningen dyslexi. Den 6 september hade Kunskapsbanken sin tredje digitala träff.

Är du medlem och vill vara med och bidra till Kunskapsbanken? Kontakta Inger Rålenius (inger.ralenius@dyslexi.org) eller Catrine Folcker (catrine.folcker@dyslexi.org).

Text: Rio Hellgren

Dyslexiförbundet

Spånga torgväg 4,
163 51 Spånga
Tel 08-665 17 00,
måndag 10-12,
tisdag 13-15,
torsdag 13-15
forbundet@dyslexi.org

Förbundsordförande:
Catrine Folcker
catrine.folcker@dyslexi.org

Kanslichef
Helene Kindstedt
08-665 17 08
helene.kindstedt@dyslexi.org

Distrikt

Blekinge distrikt
José Espinoza
Tel: 073-788 10 78
blekinge@dyslexi.org

Dalarnas distrikt
Peter Smoljår
Tel: 070-676 58 21
dalarna@dyslexi.org

Gotlands distrikt
Olle Hammarberg
Tel: 073-335 77 91
gotland@dyslexi.org

Gävleborgs distrikt
Lena Andersson
Tel: 070-333 28 43
gavleborg@dyslexi.org

Hallands distrikt
Katarina Hansson
Tel: 070-395 00 75
halland@dyslexi.org

Jämtlands distrikt
Vakant
jamtland@dyslexi.org

Jönköpings distrikt
Conny Gustafsson
Tel: 070-474 78 65
jonkoping@dyslexi.org

Kalmar distrikt
Vakant
kalmarlan@dyslexi.org

Kronobergs distrikt
Vakant
kronoberg@dyslexi.org

Norrbottnens distrikt
Bengt Westling
Tel: 070-200 31 84
bengt.westling@dyslexi.org

Skåne distrikt
Mige Lundahl
072-350 86 61
skane@dyslexi.org

Stockholms distrikt
Kicki Glasberg
Tel: 070-845 09 50
kicki.glasberg@dyslexi.org
stockholms_lan@dyslexi.org

Sörmlands distrikt
Lisbeth Flodman
Tel: 073-727 16 62
sormland@dyslexi.org

Uppsala distrikt
Petra Forsgard
Tel: 070-605 67 45
uppsala_lan@dyslexi.org

Värmlands distrikt
Margareta Lundberg
Tel: 070-264 09 98
varmland@dyslexi.org

Västerbottens distrikt
Åsa Hägglund Larsson
Tel: 070-581 99 97
vasterbotten@dyslexi.org

Västernorrlands distrikt
Ådalens lokalförening
Jan Brundin
Tel: 070-343 97 51
Jan.brundin1957@outlook.com

Västmanlands distrikt
Tommy Karlsson,
Tel: 070-654 64 69.
vastmanland@dyslexi.org

Västra Götalands distrikt
Kjell-Åke Eriksson
Tel: 070-360 24 25
vastra_gotaland@dyslexi.org

Örebro distrikt
Gert Andersson
Tel: 070-7549629
orebrolan@dyslexi.org

Östergötlands distrikt
Beatrice Svahn
Tel: 070-251 16 85
norrkoping@dyslexi.org

Skrivknuten ger råd och stöd!

På **Skrivknuten** kan du få råd och stöd om läs-, skriv- och räknsvårigheter. Du kan också få tips om hjälpmedel, böcker och metoder.

Rådgivning ges på telefon, men det går också att boka tid för ett personligt besök eller ett videosamtal. Det är gratis för privatpersoner. Skrivknuten tar emot studiebesök och föreläser mot en avgift.

Vår rådgivare heter Helene Kindstedt.
Mobil: 073 - 415 77 88
Epost: Skrivknuten@dyslexi.org
Post och besöksadress:
Spånga torgväg 4,
163 51 Spånga

B

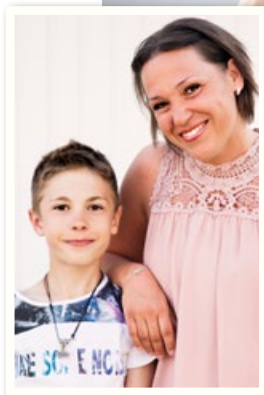
Hela denna sida är en annons

Nu är det kul att läsa!

När Noah började skolan var det periodvis jobbigt och vissa dagar ville han inte ens gå dit.

Att lära sig läsa var lite av en utmaning. Han blev snabbt trött och ledsen. Vändningen kom när Noah under ett sommarlov tagit ett kosttillskott med omega-3 och omega-6 fettsyror.

När höstterminen började var förändring tydlig. Läsningen flöt nu på och Noah började trivas med skolarbetet.

Noah är en glad och härlig kille på 13 år. Han bor med sin familj, mamma, pappa och tre syskon i en mindre ort i Västra Götaland. När Noah började skolan trivdes han inte med skolarbetet. Han tyckte periodvis att det mesta var svårt och tråkigt och han kunde bli arg och ledsen för sådant som andra tycker är småsaker.

–Skolan satte in extra stöd och efter skoldagen fortsatte vi här hemma med läsläsning, men ändå gick det trögt, berättar mamma Hanna.

Läsningen flöt på

Inför sommarlovet efter första klass läste Hanna en artikel om hur ett kosttillskott,

Equazen, med fettsyror kunde vara ett stöd. De bestämde sig för att ge det ett försök.

Under hela sommarlovet åt Noah sina fettsyrapaplar och när han kom tillbaka till skolan började läsningen flyta på i en jämn och fin takt. Nu var det kul att läsa.

Så glada för Equazen

–Att Noah äntligen fått det lättare och trivs med arbetet i skolan känns som att jag vill göra en kullerbytta i gräset, säger mamma Hanna glatt.

–Vi är så glada för Equazen och Noah är oerhört mån om att få sina kapslar varje dag, avslutar Hanna.

eye q blir Equazen

– Nytt namn samma innehåll!

eye q utvecklades av engelska forskare i bolaget Equazen för över 20 år sedan och har sedan dess varit många familjers favorit runt om i världen. Internationellt är Equazen även namnet på produkterna. Nu justerar vi detta även i Sverige. Eye q blir nu Equazen – innehållet förblir däremot samma välbalanserade kombination av fettsyror EPA, DHA och GLA.

Eftersom vår kropp behöver de essentiella fettsyrorerna omega-3 och omega-6 och inte kan tillverka dem själv så måste de tillföras via kosten. Equazen innehåller en välstuderad och specifik kombination av fettsyror, är därför trygg att använda och ett enkelt och smidigt sätt att tillgodose det dagliga intaget.

Equazen finns som kapslar, tuggisar och flytande. Equazen säljs på apotek och i hälsobutiker.

Equazen® – det smarta valet för hela familjen

För hjärnans funktion

Fettsyran DHA bidrar till att bibehålla hjärnans normala funktion. Den gynnsamma effekten uppnås vid ett dagligt intag av 250 mg DHA. Vi får i oss en del fettsyror via kosten men för att säkerställa intaget, väljer många ett högkvalitativt extra tillskott.

Underlättar läsförmågan

Fleromättade fetter och dess roll för inlärning är ett växande forskningsområde. I en svensk studie* har man för första gången visat att ett tillskott av omega-3 och omega-6 kan förbättra läsförmågan. Studien pågick under sex månader och involverade 154 västsvenska skolbarn i årskurs 3.

Rekommenderas av experter

Experter över hela världen rekommenderar Equazen till barn och vuxna som behöver ett smart tillskott av omega-fettsyror.

*Johnson, M et al. (2016). Omega 3/6 fatty acids for reading in children: a randomized, double-blind, placebo-controlled trial in 9-year-old mainstream schoolchildren in Sweden. *The Journal of Child Psychology and Psychiatry*.

Konsumentkontakt Tel: 040-239520 eller info@newnordic.se • www.newnordic.se

Nytt namn
Samma
innehåll!